

A digitálitás és a fenntartható versenyképesség tényezői hazai viszonylatban

The factors of digitality and sustainable competitiveness in the domestic context

B. BÉRESNÉ MÁRTHA

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Kontrolling Tanszék
beresne.martha.bernadett@econ.unideb.hu

Absztrakt. A nemzetközi kapcsolatok élénkülése és a technológia fejlődése összefüggésben van az erősödő globalizációs tendenciákkal. Ezek a folyamatok növelik az országok egymásrautaltságát, ugyanakkor a köztük lévő versenyt is. A verseny tényezői folyamatosan változnak, átértékelődnek, melynek következtében a hagyományos elemek mellett újabbak jelennek meg, illetve a meglévők összetevői belül arányeltolódások észlelhetők. Egy ország gazdasági teljesítménye egyre nagyobb mértékben függ a tudástól és a technológiától, gazdasági sikere pedig a tudás alkalmazásától. A tanulmány célja, hogy az IMD versenyképességgel foglalkozó kutatóközpontja és a koreai székhelyű SolAbility cég által készített komplex indikátorok segítségével Magyarországnak az előbb említett versenyben való szerepét meghatározó és azt formáló proxijait bemutassa és elemezze, továbbá felhívja a figyelmet mindazon tényezőkre, melyek jelentősen befolyásolják a jövőben országunk gazdaságát.

Abstract. The recovery of international relations and the development of technology are in correlation with the increasing globalization tendencies. These processes increase the interdependence of countries, but also the competition between them. The factors of competition are constantly changing and being revalued. As a result new elements appear in addition to the traditional elements, and there are asymmetries between existing components. The economic performance of a country increasingly depends on the knowledge and technology, its economic success on the use of knowledge. The purpose of the study is to present and analyze the proxies that define and shape the role of Hungary by IMD Competitiveness Research Center and by the complex indicators developed by Korea-based SolAbility. It also draws attention to all the factors that will significantly effect our country's economy in the future.

Bevezetés

A fejlett országok jelenleg az átalakulás útján vannak az ipari társadalomból a tudásalapú társadalom felé. Az OECD országok többsége egyidejűleg néz szembe a technológiai változás új hullámával, az erősödő kölcsönös nemzetközi függéssel és a társadalmak kohéziós problémáival. Széles körben elismert, hogy a természeti erőforrások végesek, és hogy az emberi tevékenységeknek a természeti környezetre gyakorolt hatása befolyásolja a társadalmak és a gazdaság jövőbeli kilátásait. A tudományt és a technológiát egyre inkább a hosszú távú növekedés legfontosabb forrásának,

legdinamikusabb elemének tekintik, amelyek a gazdaságok szerkezeti átalakulásában, a termelékenység növelésében, a munkahely-teremtésben és az életminőség javításában egyaránt fontos szerepet játszanak. Ezek a globális tendenciák felgyorsítják a fejlődési folyamatokat, ugyanakkor rohamosan növelik az innováció hiányos területek kialakulását, ezáltal válságtérsegek, területek leszakadását idézik elő. A gazdasági tevékenységeknek nemcsak kedvező, hanem kedvezőtlen hatásai vagy mellékhatásai is lehetnek, melyek alááshatják vagy akár meg is fordíthatják egy nemzetgazdaság jövőbeli növekedést és jólétének megteremtését. A globális szinten rendelkezésre álló statisztikai adatok és a számítógépek adatfeldolgozási képességének robbanásszerű növekedésével napjainkra olyan komplex mutatószámok létrehozása vált lehetővé, melyek segítségével nemcsak pénzügyi alapokon nyugvó mutatókat, hanem a fenntartható fejlődés alapelveit, a technológiai fejlődést meghatározó indexeket is tudunk számolni.

1. Anyag és módszer

A tanulmány alapvetően szekunder kutatáson alapul, mivel a témával kapcsolatos szakirodalmak széles körű tanulmányozásán túl az IMD és a SolAbility évkönyvek adatainak a felhasználásával, elemzéseivel íródott.

A SolAbility cég 2012 óta közli a GDP egyik alternatív mutatójaként használható Globális Fenntartható Versenyképességi Index (GSCI) értékét, összetevőit, továbbá módszertanának időbeli módosulását és annak eredményeit. Kezdetben a mutató létrehozásához egy 176 ország adatbázisán nyugvó, négy pilléren – természeti tőke, erőforrás-intenzitás, fenntartható innováció és versenyképesség, társadalmi kohézió – alapuló fenntarthatósági modellt hoztak létre [11]. A GSCI összeállításához és kiszámításához néhány, felmérésen alapuló mutató (például a TI korrupciós indexe) kivételével minden mutató kvantitatív, nemzetközi adatbázisokból (nevezetesen a Világbankból) származik. Adatbázisukat folyamatosan frissítik. Míg kezdetben 69 almutatót elemeztek annak érdekében, hogy számszerűsíthető legyen a fenntartható nemzeti teljesítmény pontszáma, addig 2017-re 111-re emelték azok számát. A versenyképességi modellt 2015-ben újratervezték a múltbeli tapasztalatok, az új kutatások, az adatok rendelkezésre állása és a visszalépések elemzése alapján, továbbá bővítették az elemzésbe vont országok körét 180-ra.

Az IMD Világ Versenyképesség-kutató Központja a világ országainak versenyképességi rangsorát 1989 óta közli. Ezen index kiszámításához több mint 260 változót vesz figyelembe 20 főtenyező mentén csoportosítva. Annak érdekében, hogy az IMD világ-versenyképességi rangsora hűen tudja tükrözni az országok versenyképességi jellegének folyamatos változását, újabb és újabb mutatókat vonnak be elemzéseikbe. Az előző évtizedek gazdasági fejlődéséhez képest az utóbbi évtizedben szinte hatványozott ütemben gyorsult fel a technológiai fejlődés, mely eredmények alkalmazására való képesség, és azok hasznosítása jelentősen befolyásolja a vállalkozások, nemzetek gazdasági növekedési, fejlődési esélyeit. A jelenlegi képességek a jövőbeli kilátások fényében gyorsan változhatnak (pl. 3D nyomtatás, a robotika, a neuro-technológia, a digitális pénznem, e-ügyintézés, stb.). Ezzel a gyors átalakulással kell számolniuk mind a köz, mind pedig a magánszféra döntéshozóinak. Az IMD újonnan bevezetett digitális versenyképességi rangsora éppen ezért azt méri, hogy az országok hogyan képesek adaptálni és kutatni a digitális technológia hatásaként az átalakulást

a kormányzati gyakorlatban, az üzleti modellekben és általánosságban a társadalomban. A megszokott versenyképességi rangsorhoz képest az IMD digitális versenyképességet mérő indexe sokkal célzottabb területekre fókuszál. Összesen 63 ország gazdaságára vonatkozó ismeretanyag került be a modellbe, melyben 50 tényezőt (30 kemény tényező, 20 közvélemény kutatás adatai), 9 csoportba és ezt 3 főcsoportba rendezve elemezték [7].

2. Digitális és fenntartható versenyképesség

Napjainkra elmondható, hogy a versenyképesség definíciója folyamatos átalakuláson megy keresztül a gazdaság mozgatórugóinak függvényében. A versenyképességnek az ezredforduló elejéig csupán három jól ismert kategóriáját különítettük el:

- a jövedelem-versenyképesség: az életszínvonal fenntartható növekedését jelenti;
- a kereskedelem versenyképessége: a globális piacon az ország pozíciójának javulását értjük alatta,
- valamint a beruházások versenyképessége: mely egy gazdaság tőkevonzó-képességének növekedését jelenti, különösen a külföldi tőke számára.

Ezekon a dimenziókon túl azonban újabb versenyképességi dimenziók megjelenését észlelhetjük, melyek egyszerre járulnak hozzá egy gazdaság versenyképességéhez:

- a digitális versenyképesség: Magába foglalja azoknak az új, korszerű tudásoknak, ismereteknek (amelyek termékekben, eszközökben, technológiákban, információkban, stb. megjelenő formában gyakorlati igények kielégítésére képesek) a megismerését, feltárását, adaptálását, a felhasználókhöz való eljuttatását, amelyek a kormányzati gyakorlatok, az üzleti modellek és általában a társadalom átalakulásához vezetnek.
- a fenntartható versenyképesség: itt a fenntarthatóság már nemcsak a gazdaság versenyképességét tartalmazza – amit hibásan, de még napjainkban is elég gyakran csak a GDP fejlődésében mérnek –, hanem a társadalomnak és a környezetnek is a fenntarthatóságát magába foglalja.

A fenntarthatóság mindhárom elemének együttes hatását fejezi ki komplex index formájában a GSCI mutató. Ennek értékeit tartalmazza az 1. táblázat hazai vonatkozásban, öt év távlatában.

Év	Főindex - rangsor	Természeti tőke	Erőforrás hatékonyság	Szellemi tőke	Kormányzat hatékonysága	Társadalmi kohézió
2013	29	81	73	35		29
2015	47	75	116	41	60	53
2017	40	81	117	38	30	74

1. táblázat: Magyarország fenntartható versenyképességi indexének rangsora

Forrás: [12; 14; 15] adatai alapján saját szerkesztés

Nem lehet közvetlenül összehasonlítani az idősorok számszaki adatait, mivel módszertani változások (bővítések, pontosítások) történtek 2014-ben az index összetevőiben. Ezért is látható jelentős eltérés a 2013/2015-ös évek adatai között, továbbá a 2014 előtt lévő intellektuális tőke mutatóját kettébontották, szellemi tőkére és kormányzati hatékonyságra [13]. Ezek ellenére a táblázat segítségével

nyújt számunkra abban, hogy megismerjük melyek azok a versenyképességi területek hazánkban ahol gyengeségeink vannak, és ezzel rámutatva gazdaságunk további fejlődésének veszélyeire. A főindex értékeit tekintve Magyarország 2013-ban a 29., 2015-ben a 47., míg 2017-ben a 40. helyen szerepelt a 180 országot tartalmazó listán. A fenntartható versenyképesség főindexének rangsora azon nemzeti fejlesztési politikáknak az eredményeit tükrözi, melyeket a kormányok, hatóságok, gazdasági szervezetek és más szereplők terveztek és hajtottak végre. Minden ország fenntartható versenyképessége a humán tényező hatásának van kitéve. Gondolkodó és intelligens útmutatás hiányában romlást, ellenkező esetben pedig javulást idézhető elő a gazdaságban és a társadalomban. Míg a rövid távú sikereket egyetlen területre korlátozott kezdeményezésekkel lehet elérni, a hosszú távú fenntartható fejlődést csak olyan politikák, szabályozások, szabványok és ösztönzők révén lehet elérni, amelyek kiegyensúlyozzák a nemzeti fenntartható versenyképesség mind a négy területét:

- **Természeti tőke:** hazai szinten az elmúlt két évben a romlás jeleit tapasztalhatjuk. Magyarország kiváló természeti és éghajlati adottságokkal rendelkező ország, azonban ezen erőforrásokat nem megfelelően, nem elég hatékonyan és ésszerűen használjuk. A fenntartható mezőgazdaság további előmozdításával, a biológiai sokféleség, a biomassza (erdőterületek) és a felszíni vizek védelmével és víztározók kialakításával, a természeti erőforrások fenntartható használatával és a környezetszennyezés csökkentésével további pozitív irányú változások foganatosíthatóak.
- **Erőforrás-intenzitás:** a külföldi működő tőke beáramlásainak köszönhetően jelentős javulás történt ezen pilléren belül az elmúlt években. Rövidtávon ennek kedvező hatása van, azonban ha az nem párosul a hazai bázisra támaszkodó vállalkozói réteg fellendítésével, akkor annak hosszú távon kedvezőtlen eredményei valószínűsíthetőek. Ennek előszele lenne vajon a 2017-es év visszaesése? Minden esetre szükséges lenne a magyar tőkét működtető hazai ipari tevékenységek hatékonyságát növelni a hatékony technológiák, termékek és szolgáltatások támogatásával, a kötelező hatékonysági szabványok révén történő szabályozás és a termelés ésszerű de-materializálásával.
- **Szellemi tőke és a kormányzat hatékonysága:** A hatékony kormányzás feltétele, a szellemi tőke megléte. Éppen ezért a két pilléren belül a minőségi oktatás feltételeinek megteremtése és az ahhoz való egyetemleges hozzáférés biztosítása a jövőben meghatározó kulcsterülete lesz az ország gazdasági fejlődésének. A nemzetgazdaság által előállított termékeinknek és szolgáltatásainak versenyképesnek kell lenni a globális piacon a minőség és az ár tekintetében. A hazai előnyök maximalizálása érdekében az értéklánc ideális esetben a nemzetgazdaság határain belül kell hogy képződjön – a hozzáadott érték legnagyobb hányadát a nyersanyagok és/vagy a késztermékek alapanyagának feldolgozása tartalmazza. A fenntartható versenyképesség ezért magas szintű K+F+I képességeket igényel (mely szilárd képzésen alapul). Ezenkívül a tartós gazdasági sikerhez egészséges egyensúlyra van szükség a szolgáltatási és a gyártási ágazatok között. A szolgáltatási szektorra való túlzott támaszkodás előbb-utóbb csökkenti a növekedési potenciált és a tudás elvesztését eredményezi. Ezen a területen továbbá szükséges a vállalkozói szellem (kis- és középvállalkozások) ösztönzése annak környezeti feltételeinek javításával, továbbá mindezekkel egyetemben pedig a korrupció minél előbbi csökkentése, felszámolása.

• Társadalmi kohézió¹: Hazánk lemaradása ezen a téren vitathatatlan. Talán a legnagyobb kihívás az ország számára ennek a pillérnek a megerősítése, hiszen mélyen gyökerező okai lehetnek. Az Európai Bizottság az 1993-ban kiadott szociálpolitikával foglalkozó Zöldkönyvében azzal érvelt, hogy a társadalom kettészakadásával fenyegető folyamatok a társadalmi kohézió megrendülését és ezen keresztül Európa versenyképességének romlását eredményezhetik. Ebben a dokumentumban tehát a társadalmi kohézió mint a versenyképességet javító legfontosabb tényező már akkor megjelent. Ha az előbbi Bizottsági megállapítást hazánk helyzetére vetítjük és megfordítjuk, akkor vajon elmondhadjuk-e, hogy a magyar társadalom polarizálódásának következménye az alacsony mértékű társadalmi kohézió, melynek eredménye a gazdaság versenyképességének lassú ütemben való növekedése?

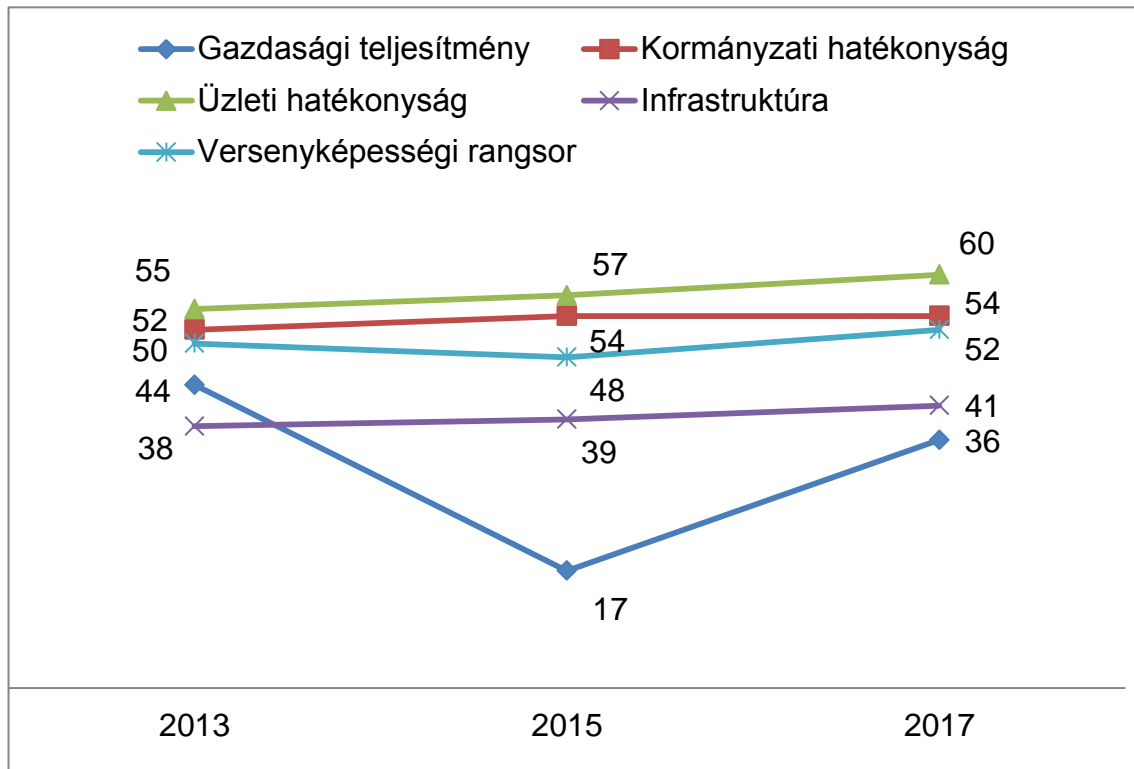
De hogyan is kapcsolódik össze a társadalmi kohézió és a digitális versenyképesség?

A világ kormányai a tudományba investálnak, a technológiai infrastruktúrát az értéknövelés és a jólét megteremtése érdekében digitális úton vezetik be a gazdaságukba. Míg a technológia létezése elengedhetetlen és szükséges feltétele a jövőbeli jólétnek, azonban nem elegendő feltétele a versenyképesség maximalizálásának. A digitális technológia létrehozását nemcsak végre kell hajtani, hanem adaptálása során meg kell vizsgálni azt, hogy a termelés hatékonyságát tudjuk-e növelni, valamint a lakosság és a vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások minősége javítható-e általuk. Egy ország innovatív kapacitása erősen gyökerezik olyan területeken mint például a tudósok és mérnökök koncentrációja a munkaerőben, a szellemi tulajdon védelme, az együttműködés mélysége a nyilvánosság, a magánszféra és a tudományos szektorok között. A fent említett tényezőkre a tudományos és technológiai innováció proxyjaként tekinthetünk.

Az IMF kimutatási alapján az általuk vizsgált országok versenyképességi rangsora és a tudományos infrastruktúra (a korrelációs együttható értéke 0,73), valamint a versenyképesség és a technológiai infrastruktúra alfaktor (ahol a korrelációs együttható 0,87) között lineáris együtváltozásról beszélhetünk [8]. Ez azt jelenti, hogy egy nemzetgazdaság versenyképességének változása együttmozog a tudományos és technológiai infrastruktúrával. Ez utóbbi fejlődése pedig szerves kapcsolatban áll a lakosság digitális átalakulás iránti készségével, új technológiák elfogadása iránti egyéni és szervezeti hajlamával, adaptációs képességével. Ezen tényezők kialakulásának proxija pedig a társadalmi kohézió megléte, erőssége.

Az IMD legfrissebb felmérése szerint Magyarország versenyképessége romlott, hiszen az országok közötti rangsorban a négy évvel ezelőtti helyünket sem sikerült elérnünk. Visszaszorultunk 2017-ben az 52. helyre (a 63-ból). Gyakorlatilag hazánk teljesít a legrosszabbul mind a visegrádi, mind a kelet és közép-európai uniós tagállamok között.

¹ Az Európa Tanács meghatározása szerint a társadalmi kohézió egy társadalomnak azt a képességét jelenti, hogy biztosítani tudja tagjai általános jólétét, az egyenlőtlenségek minimalizálását és a polarizáció elkerülését. (Ágh, et al, 2015)

1. ábra: Az IMD versenyképességi és faktorrangsora Magyarországon 2013-2017 között

Forrás: [5; 6; 8] adatai alapján sajátszerkesztés

Az 1. ábra szemlélteti azt a négy tényezőt, mely mentén az IMD vizsgálódott [5; 6; 7; 8]:

- **Gazdasági teljesítmény:** A hazai gazdaság teljesítménye nem kellően diverzifikált, a nemzetközi befektetések terén utolsó előtti, míg a befelé áramló közvetlen tőkebefektetések GDP arányos volumene esetén pedig az utolsó helyre kerültünk. Mindez azt sugallja, hogy a magyarországi társadalmi-gazdasági életében bizonytalanság uralkodik, ami taszíthatja a befektetőket.
- **Kormányzati hatékonyság:** A közpénzügyek hosszú távú stratégiavezérelt hatékony felhasználásának alacsony szintje, a magas korrupció jelenléte, az adópolitika még mindig megoldatlan problémái, a nyugdíjrendszer jövőbeli finanszírozhatóságának kérdése, a gazdasági fejlődéshez szükséges egyenlő lehetőségek biztosításának hiánya, az elszegényedés, a szegénység és a társadalmi kirekesztettség kérdéseivel kapcsolódó társadalmi kohézió alacsony szintje továbbra is komoly problémákat generál.
- **Üzleti hatékonyság:** A vállalatvezetők túlnyomó többsége egyre problémásabbnak látja a termelékenység és a hatékonyság területét és az uralkodó menedzsment gyakorlatot [1]. A munkaerőpiac jó néhány indikátora is a helyzet súlyosbodására figyelmeztet: a munkapiaci kapcsolatok romlanak, a tehetségek vonzása és megőrzése problémás az alacsony bérszínvonal miatt, melyet csak tovább ront az egészségügy kedvezőtlen állapota (az egészségügy színvonala a jólét egyik alaptényezője), a magasan képzett külföldi munkaerő, és ezen belül a nemzetközi tapasztalattal bíró vezetők elérhetősége is egyre nehezebbé válik.
- **Infrastruktúra:** A negyedik ipari forradalom és a digitális gazdaság korában kifejezetten visszasan hat, hogy hazánkban a digitális és technológiai készségek szintje nagyon alacsony (61), továbbá a

nyelvtudás és nyelvi készségek állapota is rendkívül szegényes (60). Mindez nem csupán az együttműködés kultúrájának kialakulását hátráltatja, hanem a digitális átállással (57. hely) sem tudunk lépést tartani.

Az IMD nemcsak a versenyképesség hagyományos értelemben vett mérését végzi, hanem a digitális versenyképességhez szükséges kompetenciák meglétét is három fő tényező (tudás, technológia, jövőbeli készségek) mentén. Ezen faktorok rangsorában hazánk (a vizsgált 63 országon belül) aggodalomra okot adó módon teljesít (2. táblázat). A hanyatlás jelei észlelhetők a tudásnál. Itt különösen a digitális, technológiai képességek terén teljesítettünk rosszul 2017-ben (61. hely), valamint a foglalkoztatottak továbbképzése terén (56. hely). A technológiai faktorok esetén kedvezőbb a helyzet az előbbi tényezőhöz képest, viszont a vezetékek nélküli sávzélesség terén jelentős a lemaradásunk (59. hely). A legkedvezőtlenebb értékeket pedig a jövőbeli készségek tényezői terén észlelhetünk. A globalizációs folyamatokat akceptáló magatartásformák (63. hely), az üzleti agilitásra vonatkozó lehetőségek és veszélyek (61. hely), az elektronikus gazdaság (58. hely), a vállalatok agilitása (57. hely) a cyber-védelem (52. hely), a nagy adatbázisok használata és elemzése (51. hely) az a terület, melyek esetében az utolsó helyek egyikét foglaljuk el.

Faktorok	2013	2015	2017
Tudás	42	44	48
- tehetség	39	46	46
- képzés és oktatás	39	46	43
- tudományos koncentrálttság	47	48	46
Technológia	33	39	38
- szabályozói környezet	25	32	29
- tőke	45	49	44
- technológiai keretek	27	44	45
Jövőbeli készség	42	47	55
- adaptív attitűdök	40	51	57
- üzleti agilitás	50	51	58
- IT integráció	35	36	38
ÖSSZESEN	35	44	44

2. táblázat: Magyarország digitális versenyképességi rangsora

Forrás: [7] adatai alapján saját szerkesztés

Ezeknek a tényezőknek a mielőbbi kedvezőbbé tétele szükséges ahhoz, hogy olyan társadalmat tudjunk kialakítani, mely fogadóképes, adaptív. Ugyanis az utóbbi években a fejlett országok gazdaságpolitikájában, illetve technológiapolitikájában is nyilvánvalóvá vált, hogy csak a gazdasági szereplők számára elérhető, a hozzájuk eljutó és az általuk befogadott tudás a gazdaságilag hasznos tudás. Az új ismeretek, az új tudás létrehozása szükséges, de nem elégséges feltétel. A hangsúly a gazdasági szereplők szempontjából egyre inkább a tudás strukturált formában való rendelkezésre állásán, elérhetőségén és az alkalmazási képességek kialakításán van. A versenyképességnek – amelynek egyre meghatározóbb tényezője a kutatás, fejlesztés, innováció – az intenzitását a termékek, a technológiák, a társadalmi-gazdasági folyamatok "tudás tartalma" határozza meg.

3. Következtetések, javaslatok

A tanulmány a magyar gazdaság versenyképességét egyrészt a fenntartató versenyképesség, másrészt pedig a digitális versenyképesség szemszögéből vizsgálta nagy nemzetközi cégek által számított komplex mutatók segítségével. Az egymástól függetlenül meghatározott eredményeket egy logikai spirál mentén felfűzhetjük: egy versenyképes, innovatív és fenntartható gazdaság feltétele a digitális gazdaságra való átállás képessége és készsége, melyhez a tudásra és a változásra nyitott, arra készen álló, befogadó társadalom szükséges. Ez utóbbi kialakításához a társadalomban élő, polarizálódáshoz vezető bizonytalansági tényezőket meg kell szüntetni minél előbb, mely közvetlenül hozzájárulhat a társadalmi kohézió erősítéséhez. Így megvalósulhat egy olyan adaptív társadalom, mely készen áll a fejlődésre, a versenyre. Öt megoldási javaslattal élnek a jövőre vonatkozóan:

(1) A foglalkoztatottság lehetővé és a munkavállalás kifizetődővé való tétele: Valódi munkahelyek létrehozása, a közfoglalkoztatás csökkentése, bérfelzárkózás. Ezen a téren nemcsak a nyugat európai hanem már a kelet európai szomszédainkhoz képest is lemaradásban vagyunk. Ezt bizonyítják az Eurostat adatait is. Magyarországon 2015-ben egy átlagos kétkeresős, két gyermeket nevelő házaspár nettó éves keresete 14-15.000 euró/év². Ettől kisebb jövedelemmel csak Románia (10-11.000 euró/év), Litvánia (13-14.000 euró/év) és Bulgária (8-9000 euró/év) rendelkezett, míg az EU-28 átlagában összesen 51-52.000 euró/év volt a nettó jövedelme egy kétkeresős, kétgyerekes házaspárnak. [4] Nem szabad tehát elcsodálkozni azon, hogy a diplomások mellett a szakmával, képesítéssel rendelkező magyar állampolgárok elhagyják az országot. Ennek a folyamatnak kedvezőtlen hatásai közvetlenül éreztetik hatásukat a hétköznapi élt valamennyi területén. Ennek következtében a hazájukban maradó állampolgárok többszörösen kedvezőtlen helyzetbe kerülnek. Egy olyan ország gazdasága, ahol a lakosság nagyobb része számára az egészséget biztosító jólét és az elégedettség feltételei (biztos, méltányos bérezést biztosító munkahelyek léte, ingyenes minőségi, az életre nevelő oktatás, modern egészségügyi ellátás) nem megfelelően biztosítottak, ott a társadalmi kohézió nem is tud mindaddig olyan formát ölteni, mely hozzájárulna a gazdaság versenyképességének a növeléséhez.

(2) A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának biztosítása: A hazai előregedő társadalom számára nem biztosított az állam általi méltányos öregkori nyugdíj összege. Már a jelenlegi középkorú társadalom sem látja biztosítva időskori megélhetését, mely óriási létbizonytalanságot jelent számukra. A nyugdíjrendszer minél előbbi kiszámíthatóvá való tétele az állam egyik égető feladata.

(3) Az egészségügyi és idősgondozási rendszer átalakítása: kritikus állapotban van az egészségügy helyzete, ezért ezen a téren is minél előbb az egészségügyi szolgáltatások minőségének és elérhetőségének javítását végre kell hajtani. A skandináv országokban, amelyekben az egészségügyben

² Magyarországon 2017-ben összesen a 4,3 millió foglalkoztatottból 2,9 millió fő állt alkalmazásban. Ez utóbbi 2/3- a versenyszférában, 1/3-a pedig a közszférában dolgozik, bruttó átlagkeresetük csupán 280.000-240.000 Ft között mozgott. Alkalmazásban állók személynek tekinti a KSH 2004-től azt a munkavállalót, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, s munkaszerződése, munka-megállapodása alapján havi átlagban, munkadíj ellenében legalább 60 munkaóra teljesítésére kötelezett, függetlenül attól, hogy foglalkoztatása a munkáltatónál főállásban vagy ún. további munkaviszonyban történik. [10]

és az oktatási-nevelési rendszerben jó minőségű szolgálatra törekszenek, a magyarhoz képest kétszeres a közszolgálatban foglalkoztatottak arány a népességhez viszonyítva [2]. Csak egy egészséges, elégedett társadalom tudja biztosítani a gazdaság fejlődésének alapjait.

(4) Az oktatási rendszer felülvizsgálata: A jelenlegi oktatási rendszerünkön – általános, közép és a felsőoktatásban egyaránt – alapjaiban változtatni szükséges a fenntarthatóság érdekében [3]. A digitális technológiák oktatásban való használatát, azok előnyeit, támogatását hangsúlyozni kell. Európa-szerte a finn oktatási rendszert tartják követendő példának, ugyanis nemcsak az eredményekre, hanem a gyeremeknek jólétére, a minőségi oktatás bárki számára való elérhetőségére koncentrálnak úgy, hogy közben a jövőre és a valódi életre nevelik a jövő generációját. Mindezt nem a túlzott szabályozás révén valósítja meg, hanem a tanárok számára biztosított autonómián, az erkölcsi és anyagi megbecsülésen keresztül.

(5) A gazdaságban végbemenő átalakítások, folyamatszabályozások hatékonyságának javítása: Olyan komplex folyamatmenedzselési filozófiát, kultúrát és módszertant kell kialakítani – úgy a kormányzásban, az oktatásban és az egészségügyben –, mely támaszkodik a folyamatszabályozás korszerű menedzsment technikáira (pl. Kaizen, Kaban, Just in time, TQM, CPI, BPR) illetve más hasonló teljesítmény- és hatékonyságnövelő logisztikai eljárásokra [9]. Ugyanakkor stratégiaileg megelőzve az innovációs kényszert BPR-akciókat (folyamatok újraszervezése) készít elő, miközben a lehetőségeket feltárva és kihasználva támaszkodik a CPI (folyamatfejlesztés) folyamatos javítási eljárásaira.

Irodalomjegyzék

- [1] T. Ambrus – L. Lengyel (2011) *Humáncontrolling eszközök a gyakorlatban*. CompLex Kaidó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest. 324 p.
- [2] A. Ágh – P. Tamás – A. Vértes (szerk.) (2015) *A társadalmi kohézió erősítése*. Stratégiai Kutatások – Magyarország, 2015. Új Mandátum Könyvkiadó. 290 p.
- [3] M. Domicián – É. Darabos – K. Dajnoki (2016) *The Impact of Human Capital on Labour Productivity Regarding the ET-2020 Targets*. Network Intelligence Studies, 4 (1) pp. 61-67.
- [4] EUROSTAT (2017) *Annual net earnings*. Letöltés ideje: 2018.01.25. <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- [5] IMD (2013) *IMD World Competitiveness Yearbook 2013*, International Institute for Management Development, Letöltés ideje: 2013.10.10. <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/World-competitiveness-yearbook-ranking/#WCY>
- [6] IMD (2015) *IMD World Competitiveness Yearbook 2015*, International Institute for Management Development, Letöltés ideje: 2016.01.15. <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/World-competitiveness-yearbook-ranking/#WCY>
- [7] IMD (2017a) *World digital competitiveness ranking*. IMF World Competitiveness Center. 180.p. Letöltés ideje: 2018.01.10. <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2017/>
- [8] IMD (2017b) *IMD World Competitiveness Yearbook 2017*, International Institute for Management Development, Letöltés ideje: 2018.01.10. <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/World-competitiveness-yearbook-ranking/#WCY>

- [9] J. Oláh – Gy. Karmazin – D. Máté – G. Janusz K – J. Popp (2017) *The effect of acquisition moves on income, pre-tax profits and future strategy of logistics firms*. Journal of International Studies, 10 (4) pp. 233-245.
- [10] KSH (2017) *STADAT táblák. Idősoros éves adatok. Munkaerőpiac*. Központi Statisztikai Hivatal. Letöltés ideje: 2018.01.25. http://www.ksh.hu/stadat_eves_2_1
- [11] SolAbility (2012) *The Global Sustainable Competitiveness Index*. April, 2012. 72.p. Letöltés dátuma: 2017.11.26. file:///C:/Users/-/Downloads/Global-Competitiveness-Report%20(2).pdf
- [12] SolAbility (2013) *The Global Sustainable Competitiveness Index*. April, 2013. 94.p. Letöltés dátuma: 2017.11.26. file:///C:/Users/-/Downloads/Sustainable_Competitiveness_Index_2013%20(1).pdf
- [13] SolAbility (2014) *The Global Sustainable Competitiveness Index*. April, 2014. 48.p. Letöltés dátuma: 2017.11.26. file:///C:/Users/-/Downloads/The-Sustainable-Competitiveness-Index-2014%20(2).pdf
- [14] SolAbility (2015) *Sustainable growth. Integrated growth. The Global Sustainable Competitiveness Index*. April, 2015. 58.p. Letöltés dátuma: 2017.11.26. file:///C:/Users/-/Downloads/The%20Global%20Sustainable%20Competitiveness%20Index%202015%20(1).pdf
- [15] SolAbility (2017) *The Global Sustainable Competitiveness Index*. April, 2017. 60.p. Letöltés dátuma: 2017.11.26. file:///C:/Users/-/Downloads/The-Global-Sustainable-Competitiveness-Report-2017-1%20(1).pdf